ביצד מעברין פרק חמישי עירובין סא.

ואין אנשי עיר קטנה מהלכין אם הגדולה. כולה כד' אמות לפי שהעיר עולה להו במדת התחומין: **ורבי אידי.** דאמר דברי נבואה הן: **אנשי אנשי קפני.** במתני' בתרוייהו תני מהלכין ומוקי לה בנותן עירובו בעיר דמפרש במתניתין כיצד מי שהיה בעיר גדולה ונתן עירובו בעיר קטנה הסמוכה לה בתוך אלפים מהלך את כולה שעירוב קובה לו כל העיר כד"א כאילו שבת הוא שם ורבא תני אין אנשי כדאמר לקמן מאן דתני אין אנשי לא משתכח: **אכל מודד.** ממון לעיר ובא לעיר לא תנן מידי חלוק בין כלתה בחציה לכלתה בסופה: **ולמודד.** ממקום שביתתו או ממקום עירובו שאמרו ליתן לו אלפים אפילו סוף מדת אלפים כלה בתערה לא יכנס מאלפים והלאה. אלמא כלתה מדתו בחצי העיר תנן דעולה לו מדת העיר ומאי נביאותיה: **סוף העיר אילטריכא ליה.** לרבי יהושע בן לוי לאשמועינן דהיכא דכלתה מדתו בסוף העיר הוא כל העיר כד' אמות דלא תנן לה: **מוקי לה בנותן.** כדקתני במתני' בהדיא: **ומאן דתני אין אנשי עיר קטנה כו' לא משתכח מוקי לה במודד.** אנשי עיר גדולה שיולאין מעירן לעיר קטנה הנבלעת כולה בתוך אלפים שלהן כגון שרמוקה מעירן אלף והיא עצמה אלף מהלכין את כולה כד' אמות ומשלימין אלף מוצה לה ואין אנשי עיר קטנה מהלכין את כל עיר גדולה הרמוקה מעירן אלף והיא עצמה אלפים הוא"ל ואין כולה נבלעת באלפים שלהן עולה להן במדת התחום ואין נכנסין לה אלא באלף ומתניתין דמפרשא ואזלא בנותן עירובו חסורי מיחסרא כו': **שפת הנחל.** עמוק: **אם יש לפניה דקה.** ממילה ארבע אמות גובה על פני העיר כולה משפת הנחל מודד משפת הנחל שהיא כלה שם כשאר עיירות: **ואם לאו.** כיון דבעיתא תשמישתייהו לא הוי ישוב קבוע והוו להו כיושבי גריפין ואין מוען לכל אחד אלא משפתה ביתו: **דקה ד"א אמרם לן.** בניחותא. והשתא בעינן מינך טעמא מאי שנא מכל דקי דעלמא דקני להו בנובה אדרבה טפחים כדאמרן לעיל (ק.) בני מרפסת שלפניה דקה ד' כו': **לאו משום דעכוב דקה כו'.** גדר וחמתן יושבין בהר בשיפוע גדר למעלה וחמתן למטה הואיל ושתיהן יושבות בשיפוע לריכות שתיהן דקה בשיפולן. וקס"ד שהיו שתיהן מוכלעות זו כולה בתוך אלפים של חברתה וקתני בני גדר יורדים לחמתן כו' לאו משום דבני גדר עכוב דקה לפיכך כל יושביה כשרוין לילך לחמתן מתחילין למעות ולמדוד מחומתה לגד חמתן כשאר עיירות והרי חמתן כולה מוכלעת בתחומין והני בני חמתן לא עבוד דקה לשיפולה לפיכך לא הוא עיר ומודדין לכל אחד מפתח ביתו ואלו שבנובהן הקרובין בתוך אלפים לגדר וכולה מוכלעת בתחומין נכנסין לה לכולה אבל (ו) אם היו יושבין בשיפוליה אין עולין לה: **מטערבי להו בני גדר לחמתן.** מכין והורגין היו בני גדר לבני חמתן: **כי הוו אזלי.** בני גדר לחמתן נמי מטטרגי להו כדי שלא יהיו בני חמתן לבני גדר: **עיר העשויה כקשת הואי.** חמתן וכין ב' רשאיה יותר מד' אלפים דאמרינן ברים פרקין (נה.) מודדין לה מן הקשת כל אחד מפתח ביתו ויתר שלה לגד גדר הלכך יורדין בני גדר לחמתן שהרי מודדין לגדר מחומתה וכל חמתן מוכלעת בתחומה ובני חמתן היושבים בקשת ומודדין להן מן הקשת כלה תחומן כראשיה (ז) של גדר ואין יכולין ליכנס לה: גדר עיר גדולה וכשעולין בני חמתן לגדר כלתה מדתן בחצי העיר וחמתן עיר קטנה וכשיורדין לה בני גדר כלתה מידתן בסוף העיר והכי קאמר ר' שיהו בני גדר יורדין לחמתן להיות להן כולה כד' אמות ומשלימין להן את השאר אבל גדר עולה לבני חמתן במדת התחום: **רב כהנא מתני הכי.** מפרש בהדיא מר אמר הא ומר אמר הא: **מתני' אם כל עיר קטנה.** לגד מדת תחומין: **נמלא קל סובה.** משום דיורין: **מעל גבה.** שלין שם דיורין ואילו נתנו על גבה לא היו לו אלא אלפים ממקום עירובו: **ולמודד שאמרו כו'.** ואע"פ שחלוקין חכמים על רבי עקיבא בנותן עירובו בעיר לומר שכל העיר לו כארבע אמות מודין הן בנא מעיר אחרת או ממקום שביתתו וכלתה מדתו של אלפים פסיעות ביטוניות אפי' במערה [שים בה] דיורין שאינו נכנס להלן ממדתו כלום:

גמ'

ועוד התיר רבי. רבינו שמואל ל"ג ועוד דהאי ועוד אמילתא דלעיל מייתי קאי והכי איתא בתוספתא דמכילתין מעשה ברועה זקן שבא לפני רבי ואמר לו זכור הייתי בני מגדל יורדין לחמתן עד החלר המילוה הסמוכה לגשר ועוד והדר קאמר שהתיר רבי שיהו בני גדר כו' ומיהו יש תוספתא שכתוב בה בתר עדותו דרועה התיר רבי שיהו בני מגדל יורדין לחמתן עד החלר המילוה הסמוכה לעיר ויתא השתא דגרס ועוד התיר ר' שיהו בני גדר כו' כיון דמיירי לעיל בתר שהתיר רבי לבני מגדל על פי עדותו של רועה ובפי' ר"ח בתוב ועוד זאת התיר רבי: **עיר** העשויה בקשת הואי. פירש בקונטרס חמתן וכין שני אלפים יותר מד' אלפים דאמר לעיל מודדין לה מן הקשת וכלה תחומן של בני הקשת בראש של גדר ואין יכולין ליכנס בה אבל בני גדר יורדין לחמתן דמודדין לגדר מחומתן וכל חמתן מוכלעת בתחומיהן ופירושו תמוה דאי בני הקשת מוכלעין בתחומן של גדר מ"כ גם הם מותרין לעלות לגדר ואם בבני לאשי הקשת קאמר דמוכלעין בתחוס גדר אבאי כל היכא דשרי להני שרי להני) דבני לאשי הקשת ובני גדר בתין מזה לזה ואותן שבאמצע הקשת ובני גדר תרוייהו אמרי בהדדי ובראה כפי' ר"ת דגדר עיר העשויה בקשת הואי ולא היה בין אלפים ומודדין לה מן היותר לפיכך בתין לחמתן אבל בני חמתן אין יכולין לעלות לגדר לאמצע הקשת ואפשר שאף מחמתן לראשי הקשת של גדר היה יותר מאלפים ואף שם לא היו יכולין לילך:

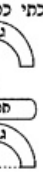

לית

דימי אמר טטרגי מטטרגי להו בני גדר לבני חמתן ומאי התיר התקין ומאי שנא שבת דשכיחא בה שברות כי אזלי להתם נמי מטטרגי להו כלבא בלא מתיה שב שגין לא נבח השתא נמי מטטרגי בני חמתן לבני גדר כולי האי לא כייפי להו רב ספרא אמר עיר העשויה בקשת הואי רב דימי בר חיננא אמר אנשי עיר גדולה ואנשי עיר קטנה הואי רב כהנא מתני הכי רב טביומי מתני הכי רב ספרא ורב דימי בר חיננא חד אמר עיר העשויה בקשת הואי וחד אמר אנשי עיר קטנה ואנשי עיר גדולה הואי: **מתני'** אנשי עיר גדולה מהלכין את כל עיר קטנה ואנשי עיר קטנה מהלכין את כל עיר גדולה כיצד מי שהיה בעיר גדולה ונתן את עירובו בעיר קטנה ונתן את עירובו בעיר גדולה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה רבי עקיבא אומר אין לו אלא ממקום עירובו אלפים אמה אמר להן ר"ע אי אתם מודים לי בנותן עירובו במערה שאין לו אלא ממקום עירובו אלפים אמה אמרו לו אימתי בזמן שאין בה דיורין אבל יש בה דיורין מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה נמצא קל תוכה מעל גבה ולמודד שאמרו נותנין אלפים אמה שאפילו סוף מדתו כלה במערה:

גמ'

מסורת הש"ס

ל) [נכס"ל: תרבנן]. כ) [תוספ' ספ"ד]. ג) [נ"ל מתא ומר' סנה קמה:]. ד) [נעיל ס:]. ה) [נעיל וכירוש'; וכרי"ף ושוד מר' ואין אנשי ועי' כס"מ על הירושלמי, ו) נ"ל לכם, ז) [ניר' ירושלמי והרא"ש על פי המערה], ח) [נעיל נכ:]. ט) [נעיל נכ: ליתא אפילו וכרי"ף ליתא ואפילו]. י) כס"מ: כרמשיה. כ) [ניירים אלו שייכים לרש"ל עי"ש]. ל) נ"ל ר"ש וכ"ה ברש"ל ורש"ם.

הגהות הב"ח

(א) יש"י ד"ה ולא משום וכו' אבל הירושבין בשפולה כנ"ל ותיבת אם היו נמחק. (ב) ד"ה כולי אלא וכו' כלא מתיהו (ליטטרגי) תו"מ וי"ג נ"ל לגניה לא טטרגו פי' אפי' כשבני גדר בתים לחמתן לא ריישו לבני חמתן ויק"ל:

מוסף רש"י

בלא מתיה. במקום שאינו עירי (עי' שבת קמה:). ולמודד. שהשבח לו ואמר שביתתו במקומי ומודד אלפים פסיעות ביטוניות אולי יכנס לתחום העיר ולבו אלפים אלו אמה אחת מין לתחום לא יכנס, שאפילו אלפים מוליכות אותו לתוכו אינו מותר לצאת מאלפים, שאפילו סוף מדתו כלה במערה. לא יהלך לאן מאלפים דמין שמדד אלפים לכד מקום שביתתו שהן מרגע אינו יכול לעבור מין אלפים (לע"ל נב:).

הדרך עלך ביצד מעברין

רבינו חננאל

אבל בעיר שהיא גדולה בני עיר קטנה שכלתה מידתן בחצי העיר, אין מהלכין כל עיר גדולה. ור' אידי בין אנשי עיר קטנה בין אנשי עיר גדולה מהלכין כולה קתני (ומוקים) לה לתתני' בנותן את עירובו, שהנותן את עירובו בעיר נעשית לו כל העיר כארבע אמות, ויש לו תוץ לעיר אלפים אמה לכל רוח, אבל הנותן עירובו חוץ לעיר ומודד ובא בתוך העיר (ואין) [אין] לו חוץ מן המקום שכלתה מידתו (לעשר) [לעירוב] אפילו אמה אחת לא שנא בחצי העיר ולא שנא בסוף העיר. והא דתנן למודד נותנין לו אלפים אמה שאפ' מידתו (כולה) [כלה] במערה אצטריך (מתני') [ריב"ל] לאשמעינן סוף העיר שהוא דינו כסוף המערה. ורב נחמן נמי לא פליג עליה, אלא טעמא דמתני' קא מפרש ואמר דמאן דתני בתרוייהו מהלכין כל העיר לא משתכש, דמוקי לה בנותן. ומאן דתני אין מהלכין, מוקי לה במודד כמו שאמרנו. ואפיקנא הסורי מיחסרא והכי קתני אנשי העיר הגדולה מהלכין כל עיר קטנה. [ואין אנשי קטנה] מהלכין כל העיר הגדולה. כמ' דב' אמו' במודד אבל בנותן. מי שהיה מעיר

עין משפט נר מצוה

נח א ב מיי' פכ"ח מהל' שבת הל' ט סמג לאוין קז טוש"ע א"ח סי' שלח סעיף ט:

רבינו חננאל (המשך)

גדולה ונתן עירובו [בעיר קטנה, בעיר קטנה ונתן עירובו] בעיר הגדולה, מהלכין כולה וחוצה לה אלפים אמה. והא דר' אידי לא בריר שמעא. אמר רב יוסף אמר רמי בר אבא אמר רב הונא עיר שישבת על שפת הנחל אם יש לפניה דקה. בתוך הנחל ארבע מודדין לה אלפים אמה מן הנחל ולהלן. שהנחל כיון שמשתמשין בו כאילו מן העיר הוא. ואם לא עשו לפניה דקה אין מודדין להן אלא מפתח בתיהן. ומאי שנא דכל דקה בעלמא ארבעה טפחים והאי דקא אמר רב יוסף ארבע אמות. ופרקי' כיון דבעיתה תשמישתה שהיא על הנחל אם היא רחבה ד' אמות אין, ואי לא לא. אמר רב יוסף מנא אמינא, דמאן דאית ליה דקה לפניה מדקה ולהלן משחינן לה תחומה. דתניא ועוד זאת התיר רבי (כשהיו) [שיהו] בני גדר יורדין לחמתן ואין בני חמתן יורדין לגדר, מאי טעמא לאו משום דהוו בני גדר עיר הישבת על שפת הנחל ועבור דקה, והיה בין גדר לחמתן יותר מאלפים אמה. ובני גדר דעבדו דקה מדדו להם אלפים אמה מחרץ לנחל, וכלתה מידתן לחמתן. ובני חמתן כלתה מידתן עד הנחל, ולא יכלי לבוא בגדר דהא לא עשו בני חמתן דקה. כי אתא רב דימי אמר לאו משום האי טעמא לא הוו אתו בני חמתן לגדר, אלא משום דהוו בני גדר מריצים והוו מטטרגי לבני חמתן. פי' מריבין עמהן ומכין אותן, ובשבת דשכיחה שיכרות התקין להו ר' שלא יהיו באין בני חמתן לגדר. רב ספרא אמר גדר עיר העשויה בקשת הואי. ומפרנו לה (כמין) [מן] היתר ו) ולפיכך באין לחמתן. אבל בני חמתן אינן יכולין לעלות על עיר גדר שהיא יושבת במקום החץ, וממקום הקשת עד היתר אלפים אמה, ולפיכך לא היו באין אליהן. רב דימי אמר גדר עיר גדולה היתה וחמתן עיר קטנה, וחגן אנשי עיר גדולה מהלכין כל העיר קטנה וכו'.

ו) פי' שלא היה בין ראשיה תרבצת אלפים וכמו שכתבו התוס' ונראה שלדברי רבינו אלו מיטו המים כדי"ה עיר וכמו שנרגם רש"ל וכ"מ ר"ח מתתא ר"ת.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com